

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BANG:
EJLER BROKKENHUS'S
KALENDERANTEGNELSE

Nogle Bemærkninger

om

Ejler Brokkenhus's historiske Kalenderantegnelser.

Af

Gustav Bang.

Særtryk af «Historisk Tidsskrift». 6. R. V.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

1895.

Blandt Kilderne til den danske, særlig den fynske Adels Personalhistorie i det 16. Aarhundrede indtager Ejler Brokkenhus's Kalenderantegnelser¹⁾ en saa fremtrædende Plads, saa mange Efterretninger staar og falder med deres Autoritet, at nedenstaaende lille Undersøgelse over Graden af den Værdi, der maa tillægges en Del af disse Antegnelser, ikke vil være uden al Berettigelse.

De falder naturligt i to Klasser, adskilte med den 26. Oktober 1584, den Dag Ejler Brokkenhus fik forærende det Eksemplar af Povl Ebers Kalendarium, i hvilket Notitserne er indførte; forud for denne Dag ligger omtrent en Tredjedel af alle Notitserne, efter den to Tredjedele. Udgiveren bemærker²⁾: „Antegnelserne af den første Klasse maa enten have deres Kilde i mundt-

1) Udgivne af Joh. Grundtvig i Fynske Samlinger VI S. 291—464, efter Originalen i Karen Brahes Bibliotek i Odense.

2) Anf. St. S. 297.

lig Tradition eller i ældre Kalendarier, eller — hvad der er det rimeligste — skyldes begge disse Kilder. Antegnelserne af den anden Klasse kunne være, og ere rimeligvis ogsaa, for største Delen optegnede samtidig med Begivenhederne, det vil sige saasomt vedkommende Antegnere have erholdt Kundskab om dem, og denne sidste Klasse synes saaledes at maatte tillægges en noget højere Grad af Paalidelighed end den første Klasse.“

Den sidste Bemærkning er vist fuldstændig ubestridelig, og det er ogsaa utvivlsomt rigtigt, at Optegnelserne af første Klasse hidrører fra en Forening af mundtlig Tradition og ældre Optegnelser. Men Spørgsmaalet bliver da, hvilken af disse to Kilder der har ydet størst Kontingent; thi det følger af sig selv, at ligger der ældre Optegnelser til Grund for Størstedelen af disse Notitser, saa vil de kun i yderst ringe Grad staa tilbage for Optegnelserne af anden Klasse, nemlig for saa vidt som der er en Mulighed for, at Ejler Brokkenhus kan have gjort Fejl under Afskrivningen; men er omvendt mundtlig Tradition Hovedkilden, maa man anvende en ganske anden Varsomhed under Benyttelsen af disse Efterretninger end overfor de senere. At det er denne sidste Mulighed, der for Størstedelen af dette Afsnits Vedkommende er den rette, har jeg ved en Gennemgang saavel af Grundtvigs Udgave som af Størstedelen af Originalen faaet et bestemt Indtryk af.

For det første finder man i dette Parti en Del Optegnelser, der ikke kan have faaet den Form, hvori de foreligger, før efter, ofte endog adskillige Aar efter 1584. Naar det saaledes hedder: „13. Dec. 1576 blev Fru Pernille Gyldenstjerne, Jakob Rosenkrans's født“, da maa dette være nedskrevet efter 1599 d. 17. Juni, Jakob

Rosenkrans's og Pernille Gyldenstjernes Bryllupsdag, og Originalen viser, at Ordene „Fru“ og „Jakob Rosenkrans's“ ikke er et senere Indskud. Af lignende Grunde kan det fastslaaes, at t. Eks. Notitsen 13. Juli 1538 er skrevet efter 1594, Notitsen 5—10. Novbr. 1560 efter 2. Juni 1586, Notitsen 10. Febr. 1564 efter 27. Okt. 1594 o. s. fr. Undertiden kan Tidspunktet for Nedskrivningen noget nærmere bestemmes: Notitsen 19. Apr. 1552: „blev Ermegaard Gyldenstjerne Truid Bjørnsøns født paa Iversnæs“, er saaledes skrevet efter d. 20. August 1587, men før Truid Bjørnsøns Dødsdag i Sommeren 1590¹⁾); var den fra en senere Tid, vilde der vel have staaet „Ermeg. Gyldenstj. sal. Tr. Bjørnsøns“.

Imidlertid beviser denne Snes Optegnelser iblandt henimod 250 endnu intet; de kan jo være rene Undtagelsestilfælde. Herimod er der dog een Omstændighed, der taler: Karakteren af de meddelte Personalefterretninger for Tiden henholdsvis før og efter 1584. En Optælling af dem, idet dog Begivenheder i det danske Kongehus og andre Fyrstehuse er forbigaaede, viser nemlig følgende Tal:

	Fødsler (subsid. Barnedaab).	Gifter- maal.	Dødsfald (subsid. Begravelser).
—1550	82	6	6
1551—70	42	7	40
1571—84 ^{26/10}	32	78	76

Personalefterretningerne for de vilkaarlig valgte Aar 1590—95 falder derimod saaledes:

Fødsler (subsid. Barnedaab).	Gifter- maal.	Dødsfald (subsid. Begravelser).
38	56	116

Ejler Brokkenhus's Interesse for Familieførøgelser

¹⁾ Eller 1597; se ndf. S. 694 Anm. 4.

har altsaa i Aarene før 1584 været i stadig Aftagen, men i Tiden efter 1584 holdt sig omtrent som i Perioden umiddelbart før dette Aar; hans Interesse for Giftermaal er stærkest i Aarene nærmest før 1584; Interessen for Dødsfald er i stadig Stigen og overskygger i Tiden efter 1584 Interessen for de andre Begivenheder.

Denne Vekslen, der umulig kan være tilfældig, peger stærkt i den ovenfor angivne Retning. Ejler Brokkenhus har i Aarene fra 1584 til sin Død, dels efter samtidiges Beretning, dels vel ogsaa, om end i mindre Maalestok, efter egen Erindring, optegnet Personalia om Folk, han kendte og interesserede sig for; paa det fjerneste Stadium ligger deres Fødsel, senere kommer deres Giftermaal og endelig tilsidst deres Død.

Der er endnu en Omstændighed, der yderligere svækker Sandsynligheden af de tabte Kalendarier som Hovedkilde for Ejler Brokkenhus's Notitser. I Tiden efter den 26. Oktober 1584 er den kun paa enkelte Steder fra vegne Formel for hans Fødselsmeddelelser denne: „Den og den Dag blev NN. forløst og fik en Søn (Datter), hed NN., i det og det Tegn“; denne Maade at udtrykke en Verdensborgers Ankomst paa antyder, at for ham har Hovedinteressen været, ikke hos Barnet, der blev født, men hos Moderen, der fødte. Men hvor Notitserne angaar Folk, der var fødte, før han begyndte sine Optegnelser, har hans Hovedinteresse, især længere tilbage i Tiden, været hos Barnet, og konsekvent — skønt selvfølgelig ubevidst — bruger han saa Formlen: „Blev NN. født“. „Forløst“ træffes første Gang under d. 28. Oktbr. 1563; derefter følger 19 Gange „født“, een Gang „forløst“, 4 Gange „født“ osv., idet „forløst“ stadig trænger sig mere og mere frem ved Siden af „født“. En lig-

nende Varieren af Udtrykket spores jævnlig i de adelige Familieoptegnelser, der falder i to Afdelinger, af hvilke den første er et Tilbageblik paa tidligere Begivenheder, den anden bestaar af Optegnelser, førte samtidig med de omtalte Familieförändringer.

Alt dette, de Notitser, der ifölge deres Form maa være nedskrevne sent, Personalefterretningernes Indhold og Varieringen af de Udtryk, hvormed en Födsel angives, alt dette fjerner i høj Grad Sandsynligheden for, at Ejler Brokkenhus i noget stort Omfang har benyttet ældre, nu tabte Kalenderantegnelser, forudsat da, at han ikke af en större Mængde Efterretninger vilkaarlig har udvalgt og nedskrevet dem, der særlig interesserede ham, fordi han kendte de paagældende Personer, og derpaa har omredigeret dem og givet dem en tidssvarende Skikkelse. Men en saadan Fremgangsmaade ligger saa fjernt fra, hvad vi er vant til at træffe hos Tidens personalhistoriske Antegnere, stemmer i hvert Fald saa lidet med hele Karakteren af Ejler Brokkenhus's Samlerværk, at vi vistnok har Lov til at udelukke denne Mulighed og tage de ovenfor omtalte Forhold til Indtægt for den Anskuelse, at mundtlige Meddelelser har været Kilden til det overvejende Antal af hans Notitser for Tiden før 1584.

Ved at genneingaa den øvrige personalhistoriske Litteratur fra det 16. Aarhundrede finder man imidlertid to Rækker Optegnelser, med hvilke Ejler Brokkenhus's viser en saa paafaldende Lighed, at den ikke kan være tilfældig; det er hans to Svogre Niels Fris til Hesselager og Ørbæklundes Familienotitser¹⁾ og Klavs Bille til Borrebys latinske Kalenderantegnelser²⁾. Dog har ingen

1) Trykte i Magazin til den Danske Adels Historie I S. 61—64.

2) Udgivne af Weeke i Danske Samlinger 2. R. V S. 56—67.

af dem været Ejler Brokkenhus's Kilde. Hvad først Niels Fris's angaar, saa viser de, sammenlignede med Ejler Brokkenhus's, trods den store Overensstemmelse, dog visse Forskelligheder, som ikke kunde forklares, hvis den sidste Optegner havde haft sin Svogers Haandskrift liggende foran sig, da han nedskrev sine Efterretninger om dennes Børn; undertiden tilføjer han Timen for vedkommende Barns Fødsel, undertiden giver han en hos Niels Fris manglende Stedsangivelse, undertiden forveksler han Datoer. En af disse Forvekslinger synes iøvrigt netop at kunne antyde, at Efterretningen stammer fra en mundtlig Kilde: Johan Fris's Fødsel den 30. November 1580 har han først nedskrevet under den 30. September; senere har han opdaget, at han manglede Begivenheden paa dens rigtige Plads, hvor han da har indført den, men uden at overstrege den paa det forkerte Sted. Den Skrift og det Blæk, hvormed disse Antegnelser er skrevne, godtgør ogsaa med Sikkerhed, at de er indførte paa forskellige Tider. Ejler Brokkenhus's Kilde har sagtens dels været hans første Hustru, dels Meddelelser, han efterhaanden har faaet om Forandringer i Svogerens Familie. Overensstemmelsen mellem de to Berettere hidrører da fra deres næsten lige nære Adgang til fyldig og nøjagtig Kundskab om de paagældende Begivenheder. — Heller ikke Klavs Billes Optegnelser kan have været Kilde for Ejler Brokkenhus; ogsaa imellem dem er der talrige Forskelligheder, som ikke vilde kunne forklares, hvis den ene havde skrevet ud af den anden; desuden er de for Klavs Bille og Ejler Brokkenhus fælles Efterretninger, ogsaa for Tiden før 1584, øjensynlig af den sidste nedskrevne paa forskellige Tidspunkter. Men et vist Slægtskab er der, og der er ogsaa i Ejler Brokkenhus's Kalen-

darium den mærkelige Omstændighed, at saa godt som alle disse Notitser er anbragte paa et bestemt Sted i Bogen, umiddelbart efter Datoens trykte Tekst; de udgør saa at sige Stammen i Bogen. Som den fælles Kilde ligger det nær at tænke paa Klavs Billes bekendte lærde Søstre Birgitte og Elisabeth, der i en Aarrække boede i Ejler Brokkenhus's Hjem, og af hvilke i hvert Fald den første vides paa et langt senere Tidspunkt at have omfattet Kalenderen med Interesse¹⁾.

En Gennemgang af Originalen giver enkelte Vink til Forstaaelse af Kalenderantegnelsernes Oprindelse, men heller ikke mere. Størstedelen af Optegnelserne er indført under den Dato, paa hvilken Begivenheden er indtruffen; men der var saa god Plads i Kalenderen, 2—3½ store Kvartsider til Dagens i Regelen lidet talrige Optegnelser, at disse har kunnet spredes, saa det kun i de færreste Tilfælde er muligt at godtgøre, i hvilken Orden Notitserne for vedkommende Dag er skrevne; dog fremgaar det, at et stort Antal Optegnelser fra Tiden før den 26. Oktober 1584 er indførte langt fremme i Tiden, adskillig flere end de, om hvilke det samme, som ovenfor vist, af indre Grunde kan godtgøres.

Det er imidlertid ikke alle Notitserne, der findes antegnede paa Kalenderens Datoplads; særlig fra Tiden før 1584 findes talrige Angivelser paa de hvide Blade i Begyndelsen og Slutningen af Bogen. Det er dels de udaterede Noter, der naturlig har deres Plads her, dels adskillige daterede, i hvilke dog Angivelsen ved Søndag eller Helligdag paa intet Sted er reduceret til Maaned-

¹⁾ En Del af Notitserne for Tiden efter Ejler Brokkenhus's Død er skrevne med hendes Haand.

dag. Blandt disse Optegnelser findes der sex Rækker Notitser, der hver for sig kun angaar en enkelt Slægt¹⁾).

Til disse Efterretninger er der meget, der taler for, at Ejler Brokkenhus har haft skriftlige Kilder; at navnlig Meddelelserne om Slægten Galt stammer fra Optegnelser af et af Slægtens Medlemmer, er vel endog utvivlsomt; her er hele Vejen med Undtagelse af et enkelt Sted brugt den underlige Form for en Dagsangivelse at opgive Ugedagen, men ikke at betegne Datoen nærmere. Galtlisten er ogsaa skrevet paa een Gang; det samme gælder Meddelelserne om Bryskerne, Sehestederne og Gyldenstjerne; i Brokkenhus- og Skramlisterne er derimod tilføjet henholdsvis et og to Data efter de øvrige. Er der altsaa en stærk Sandsynlighed for, at disse Angivelser skyldes skrevne Familieoptegnelser af Medlemmer af vedkommende Slægter, saa er dog den Mulighed ikke udelukket, at flere af dem hidrøre fra mundtlige Meddelelser af Familiemedlemmer, nedskrevne af Ejler Brokkenhus efter Diktat og for Hurtigheds Skyld indførte paa samme Sted i Bogen. Paa lignende Maade findes der i denne Del af Originalmanuskriptet flere Par Meddelelser, der, skønt indbyrdes sammenhængende og

1) Det er Notitserne 1517 ²⁷/₂, 1518 ⁹/₂, 1521 ⁷/₄, 1526 ¹⁷/₄. 1530 ²¹/₃, 1532 ¹/₄ [læs ²/₄], 1552 ud. D. om Familien Brokkenhus; 1529 ud. D., 1530 ⁹/₆, 1533 ²²/₅, 1534 ²⁶/₄, 1541 ⁶/₄, 1554 ²⁴/₁₀, 1555 ⁶/₃ [læs snarere ²⁷/₂] om Familien Skram; 1549 ⁵/₂, 1553 ¹²/₁, 1556 ¹⁹/₄, 1558 ²⁹/₈, 1560 ²²/₂, 1561 ²⁵/₈ om Familien Sehested; 1551 ¹/₇, 1554 ¹/₁₂, 1555 ²⁵/₂ om Familien Gyldenstjerne; 1541 ²⁶/₇, 1544 ¹³/₁ [læs ¹⁴/₁], 1595 [læs 1545] ²³/₅, 1547 ⁴/₂, 1549 ¹¹/₆, 1552 ¹³/₆, 1568 ²²/₁₁ om Familien Bryske; 1530 ud. D., 1532 ud. D., 1534 ud. D., 1536 ud. D., 1538 ud. D., 1540 ¹⁴/₃, 1543 ud. D., 1546 ud. D. om Familien Galt.

samtidig nedskrevne, dog ikke behøver at hidrøre fra nogen skreven Kilde, saaledes Notitserne om Niels Kaas's Kanslered 1571 og Peder Gyldenstjernes Marsked 1576, Helvig Hardenbergs Fødsel d. 28. Marts 1540 og Giftermaal 1558.

Alle Sandsynlighedsgrunde taler altsaa for, at Ejler Brokkenhus's Efterretninger om Tiden før den 26. Oktober 1584 hovedsagelig er naaet ham ad mundtlig Vej. Man kan vel i det hele nære en ret høj Grad af Tillid til disse Angivelser, men de har dog under deres Vandring fra Begivenheden til Nedskrivningen været udsatte for Fejlhuskning og Misforstaaelse, saa man maa være mere varsom i Benyttelsen af dem end af de senere Optegnelser¹⁾.

- 1) Et Par Fejl i Grundtvigs Udgave skal ved denne Lejlighed berigtiges. S. 398 under den 8. Oktober 1592 skal læses „Kaassis“ i Stedet for „Krassis“. — S. 350 Anm. 6 skal læses Niels Bild i Stedet for Niels Bille. — Karen Gyldenstjerne blev ikke, som S. 308 Anm. 2 angivet, i 1571 gift med Axel Gyldenstjerne, men omkr. 1568 med Holger Ottosøn Rosenkrans (sml. Bricka og Gjellerup: Den danske Adel I. S. 128 Anm. 1). — Den Sidsel Andersdatter, der døde ugift 1581 eller 82, er selvfølgelig ikke, som S. 340 Anm. 3 formodet, identisk med Bjørn Andersøns Datter Sidsel; sidstnævnte var født d. 30 Marts 1568, blev d. 25. Februar 1588 gift med Godslef Budde og døde først d. 3. Februar 1619. — At Anne og Margrethe Lavridsdøtre, som angivet S. 352 Anm. 3, har været Døtre af Hans Lavridsøn Baden, synes ogsaa lidet rimeligt; der kendes vist intet andet Eksempel paa, at Lavridsøn er blevet betragtet som Slægtsnavn for Familien Baden. Flemminge i den foreg. Anm. er en Trykfejl for Slemminge. — Fru Anne Styggesdatter sal. Lavrids Brokkenhus's er ikke, som angivet S. 393 Anm. 5, en Datter af Stygge Hansøn, men af Hans Stygge til Holbækgaard. — 2 Steder har Udgiveren reduceret Ejler Brokkenhus's Dagsangivelse forkert: 1532 3. Paaskedag skal være 2. April (i St. for 1. April), og 1544 Mand. før Antonii skal være 14. Januar (i St. for 13. Jan.); hvorvidt 1530 „S. Matheus

En Undersøgelse af de Steder, hvor Ejler Brokkenhus bevislig har begaaet Fejl, taler til Fordel for denne Opfattelse, idet de er forholdsvis langt hyppigere i den første end i de to sidste Tredjedele af hans Optegnelser. Tydeligst og sikrest illustreres dette ved den Gruppe ganske ejendommelige Fejl, han begaar ved for een og samme Begivenhed at opgive Maanedes- og Uge- eller Helgendag i Strid med hinanden, som hvor han (S. 313) lader Mikkel Brokkenhus være født Onsdagen den 28. Decbr. 1554, skønt denne Dag var en Fredag. Der er af den Slags Fejl 13 i det første Afsnit, 14 i det sidste¹⁾; Hyppigheden er med andre Ord dobbelt saa stor før som efter 1584.

Det er altsaa et ikke helt ringe Antal Skødesløsheder, vi ad denne Vej kan paapege hos Ejler Brokkenhus, og der er andre, som endnu mere umiddelbart falder os i Øjnene, som hvor han fortæller den samme Begivenhed paa to forskellige Steder (t. Eks. 1585 d. 13. og d. 23. August) eller lader Lisbet Bryske blive født d. 14. Oktober 1586 og Moderens Kirkegang efter hendes

Dag Onsd. før S. Michaelis Dag“ (!) skal være d. 28. Septbr. eller d. 21. (som hos Udgiveren), kan være tvivlsomt; dog synes den sidste Dato at maatte foretrækkes.

2) Nemlig 1500 ¹⁴/₅, 1538 ²⁶/₇, 1544 ¹⁸/₇, 1549 ⁷/₆, 1549 ¹²/₈, 1550¹³/₈, 1554 ²²/₁, 1554 ²⁹/₁₂, 1556 ¹³/₁, 1566 ²⁹/₇, 1568 ⁸/₈, 1577 ⁶/₃, 1580 ⁶/₉, 1585 ²²/₁₁, 1585 ²⁹/₁₂, 1586 ¹⁴/₁₀, 1588 ¹⁷/₃, 1588 ²⁰/₇, 1590 ³¹/₈, 1590 ⁹/₅, 1592 ²⁴/₄, 1594 ⁹/₁₀, 1594 ¹⁹/₁₁, 1598 ²⁶/₁₀, 1600 ¹⁸/₈, 1601 ²⁷/₆, 1601 ¹⁵/₈. En nærmere Undersøgelse af et mindre Antal af disse Tilfælde giver et Indtryk af, at Ugedagsangivelsen som oftest er at foretrække for Maanedsdagen (eller Aarstallet?), men jeg har for ringe Materiale til at kunne opstille nogen Regel herom. — Jeg skylder Dr. Bricka Tak for at have henledt min Opmærksomhed paa dette Punkt og stillet sine Excerpter desangaaende til min Raadighed.

Fødsel finde Sted d. 12. December Aaret i Forvejen. Det Spørgsmaal paatrænger sig da, hvilket Værd Ejler Brokkenhus overhovedet har som historisk Kilde, om han i det hele staar over eller under de andre samtidige Berettere.

Besvarelsen af dette Spørgsmaal er forbundet med megen Vanskelighed og vil altid for en Del komme til at bero paa et Skøn, men man kan dog komme Sagen nær ind paa Livet ved at foretage en Prøve med et Antal Steder, hvor Ejler Brokkenhus's Opgivelse er i Strid med andre Kilders Data. At udtømme disse Steder er næsten uoverkommeligt, og i mange Tilfælde er Afgørelsen af, hvem der har Ret, umulig, fordi Kilde staar imod Kilde, uden at der taler mere til Fordel for den ene end for den anden; men en Del af Forsøgene vil dog give Resultat, enten i den ene Retning eller den anden.

Der er først og fremmest et betydeligt Antal Steder, hvor to indbyrdes uafhængige Kilder har samme Dato for en Begivenhed, medens en tredje afviger; at i saadanne Tilfælde de koinciderende Beretninger er korrekte, er en Selvfølge; saaledes naar Ejler Brokkenhus (S. 317) som Korfits Ulfelds Dødsdag opgiver $14/3$, Kristen Nielson Juel¹⁾ ligeledes $14/3$, men Morten Pedersøn²⁾ $12/3$; Samstemmighed mellem Ejler Brokkenhus og Klavs Bille er derimod ikke nok til at bygge et Bevis paa, endsige da mellem saadanne Forfattere som Pontoppidan og Hofman.

Der er fremdeles Steder, hvor flere Kilder afviger

¹⁾ Kirkehist. Sml. 2. R. V S. 354.

²⁾ Kirkehist. Sml. 2. R. III S. 491.

fra hverandre i Angivelsen af en Bryllups- (eller Daabs-) Dag; hvor ingen anden Omstændighed er tilstede, er den Dato at foretrække, der falder paa en Søndag. Saaledes naar Ejler Brokkenhus (S. 410) lader Markus Billes og Susanne Brokkenhus's Bryllup finde Sted 1594 d. 13. Oktober (Søndag), medens Jakob Madsøn¹⁾ opgiver d. 11. Oktober (Fredag); her er den første Angivelse²⁾ utvivlsomt at foretrække frem for den sidste, skønt ogsaa Jakob Madsøn stod Begivenheden nær, idet han selv viede Parret. — Derimod er der ingen Grund til at foretrække Klavs Billes Angivelse³⁾ af Datoen for Hans Spegels og Hilleborg Lindenovs Bryllup: 1586 $^{22}/_6$ (Søndag) for Ejler Brokkenhus's (S. 355): $^{23}/_5$ (Mandag), thi sidstnævnte Dag var 2. Pinsedag, og dette bemærkes udtrykkelig af Ejler Brokkenhus.

En Art Kilder, hvis Afvigelser fra Ejler Brokkenhus det sjældent lønner sig at undersøge, medens deres Samstemmighed med hans Angivelser har Beviskraft til Fordel for hans Troværdighed, er Ligprædikenerne. Disse Biografiers Fødsels- og tildels ogsaa Bryllupsdatoer fortjener som bekendt gennemgaaende en ganske overordentlig ringe Tillid; Dødsdatoerne derimod er som oftest korrekte, men da de bevarede Ligprædikener fra det 16. Aarhundrede ikke er synderlig talrige, kommer de til at spille en underordnet Rolle i Sammenligning med Almanakoptegnelser, Familienotitser o. l.

— Jeg har altsaa forsøgt at gøre en Stikprøve i Ejler Brokkenhus's Meddelelser ved paa Maa og Faa at udtage

1) Visitatsbog ed. Crone S. 241.

2) Den støttes iøvrigt af Peder Kristensøns Optegnelse i Kirkehist. Saml. 3. R. II S. 519.

3) Danske Saml. 2. R. V S. 62.

33 af de Tilfælde, hvor der var Divergens mellem ham og en anden Beretter, og saa vidt muligt undersøge, hvem af dem der havde Ret. Denne Prøve har givet følgende Resultat:

Ejler Brokkenhus's Datum er rigtig	7 ¹⁾
— — — kan med tilnærmelsesvis Sikkerhed antages at være rigtig	4 ²⁾
-- -- -- er sandsynligvis rigtig	6 ³⁾

For E. B.'s Troværdighed 17

- 1) 1554 ²⁸/₃ (Er. Banner †) imod ²⁷/₃, Morten Pedersøn i Kirkehist. Sml. 2. R. III S. 492. — 1556 ²¹/₁₂ (Kr. Fris f.) imod ¹⁴/₁₂ (?), Kr. Juel i Kirkehist. Sml. 2. R. V S. 348. — 1563 ¹⁴/₃ (Korfits Ulfeld †) se ovfr. — 1569 ¹⁴/₁₁ (Frans Brokkenhus †) imod ⁶/₁₀, Morten Pedersøn anf. St. S. 503. — 1594 ¹³/₁₀ (Mark. Bille g. m. Susanne Brokkenhus) se ovfr. — 1596 ¹⁵/₂ (3 Bryllupper) imod 1595 ¹⁵/₂, Tage Krabbe i Suhms Nye Sml. III S. 45. — 1601 ⁶/₁₂ (Ped. Basse g. m. Sofie Parsberg) imod ⁴/₁₂, Lisbet Sehested i Thottske Sml. 4, 1885. Kgl. Bibl.
- 2) 1584 ²/₅ (Margr. Fris f.) imod 1587 ²/₅, Niels Fris i Mag. t. den danske Ad. Hist. I S. 64. — 1590 ¹⁹/₇ (Morten Skinkel g. m. Sidsel v. Melen) imod Septbr., Jak. Madsøns Visitatsbog ed. Crone S. 106. — 1592 ⁷/₁ (Birg. Banner †) imod 1591, Jak. Madsøn anf. St. S. 265. — 1593 ¹/₁₀ (Jak. Ulfeld †) imod ⁹/₁₀, Inskription i Vindinge K., Hofman, Adelsmænd II S. 221.
- 3) 1558 ⁴/₁ (Klavs Bille f.) imod 1557, Optegnelse i Kirkehist. Sml. 2. R. V S. 349. — 1574 ¹/₈ (Ove Lunge g. m. Anne Sehested) imod ²⁵/₇, Ligpræd. over O. L. i Karen Brahes Bibl. (Naar A. H. Nielsen: Embedsmænd i Aalborg 2. Tillæg S. 2 ifølge Aalborg Gildebog lader dem blive gifte i Aalborg Pinsedag 1572, er det en Forveksling med deres Trolovelse, der if. Ligpræd. fandt Sted i Aalborg 1572, men 3. Pinsedag.) — 1585 ⁹/₅ (Kr. Fris g. m. Mette Hardenberg) imod ¹⁰/₅, Ligpræd. i Bricka og Gjellerup: Den danske Adel I S. 156 (sml. Anm.). — 1586 ²³/₅ (Hans Spegel g. m. Hilleborg Lindenov) se ovfr. — 1586 ¹⁶/₁₀ (Hans Stensøn g. m. Margr. Basse) imod ¹²/₁₀ eller ¹³/₁₀ (?), Biogr. over H. St., Bricka og Gjellerup anf. Skr. S. 394, 395. — 1595 ¹⁴/₆ (Anne Fris †) imod ¹⁹/₆, Niels Fris anf. St. S. 64.

Ejler Brokkenhus's Datum er forkert	6 ¹⁾
— — — er sandsynligvis forkert	1 ²⁾
Imod E. B.'s Troværdighed	7
E. B. har to Datoer, af hvilke en er rigtig	2 ³⁾
En Afgjørelse umulig	3 ⁴⁾
— — —, men Forskellen er rent diminutiv (nogle faa Timer eller saa)	4 ⁵⁾
Indifferente	9

- 1) 1554 ²²/₁ (Jakob Fris f.); E. B.'s nærmere Angivelse (Fred. f. Povls D. 2: ¹⁹/₁) er rigtig, se Kr. Juel anf. St. S. 347. — 1565 ¹⁹/₆ (Herluf Trolle †), skal være ²⁵/₆, se t. Eks. Mort. Pedersøn anf. St. S. 495, N. Hemmingsøns Ligpræd. i Breve til og fra Herl. Trolle og Birg. Gjøe ed. Wad I S. XXV—XXVI. — 1585 ²²/₁₁ (Ejler Grubbe †); ingen af de 2 Datoer, hvori E. B.'s Angivelse (²²/₁₁ [Mandag før Karen], den Søndag før Karens Dag [²¹/₁₁]) spalter sig, er rigtig, heller ikke ²³/₁₁, Villads Brøns i Rørdam: Hist. Sml. II S. 182; derimod Natten ¹⁹⁻²⁰/₁₁, Peder Vinstrups Ligprædiken. — 1586 ²⁹/₉ (Dorte Heyst †); D. H. blev 1593 ⁶/₉ g. m. Otte Emmiksen (Ejl. Bro.), hvis Død i 1594 hun overlevede (Jakob Madsøn anf. St. S. 258). — 1586 ¹⁴/₁₀ (Lisbet Bryske f.), se ovfr.; hertil kan føjes, at hendes Broder Iver fødtes 1587 ¹²/₄. — 1595 ²³/₅ (Kristence Bryske f.), læs 1545, se ovfr. S. 688.
- 2) 1555 ²²/₂ (Preben Bild f.); snarere 1556 ²²/₂, se Ligprædiken i Bricka og Gjellerup anf. Skr. S. 398, jfr. 408.
- 3) 1548 ²⁵/₃ og ²¹/₆ (Ove Lunge f.); ²⁵/₃ rigtigt if. Ligprædiken i Karen Brahes Bibl. — 1580 ³⁰/₉ og ³⁰/₁₁ (Johan Fris f.); ³⁰/₁₁ rigtigt if. Niels Fris anf. St. S. 62.
- 4) 1538 ²⁶/₇ (Søndag før Olai, sic!) (Henr. Fris g. m. Margr. Bild); Kr. Juel anf. St. S. 344: Søndag efter Olai. — 1590 ⁵/₇ (Truid Bjørnsøn begr.); Kr. Staphensøn i Sml. t. jydsk Hist. og Top. V S. 71: ²⁸/₆. — 1597 ¹¹/₄ (Niels Kaas til Staarup †); Kr. Staphensøn anf. St. S. 77: ²⁰/₄.
- 5) 1540 ²⁵/₃ (Lisbet Bille f.); Klavs Bille anf. St. S. 60: ²⁶/₃. — 1553 ¹²/₁ (Sten Maltesson Sehested f.); Ligpræd. i Bricka og Gjellerup anf. Skr. S. 2: ¹¹/₁. — 1590 ¹⁸/₅ (Fred. Fris f. og †); Niels Fris anf. St. S. 63: ¹⁹/₅. — 1591 ²⁴/₁ (Klavs Glambæk †) Ligpræd. i Bricka og Gjellerup anf. Skr. S. 292: ²⁵/₁ Kl. 2¹/₂ Morgen.

Dette Resultat maa antages nogenledes rigtigt at angive Forholdet mellem den Værdi, Ejler Brokkenhus's Notitser har i Sammenligning med de andre samtidige personalhistoriske Optegneres. Det taler stærkt til førstnævntes Fordel; hvor 17 Stemmer er for, er der kun 7 imod ham. I Forening med, hvad vi ovenfor har set, viser det os vel, at vi staar overfor en Kilde, der langt fra er rensat for al Skødesløshed og alle Fejl, men paa den anden Side synes det dog at antyde, at hans Optegnelser i ringere Grad end de fleste lignende Værker fra det 16. og Begyndelsen af det 17. Aarhundrede skæmmes af disse Pletter.

